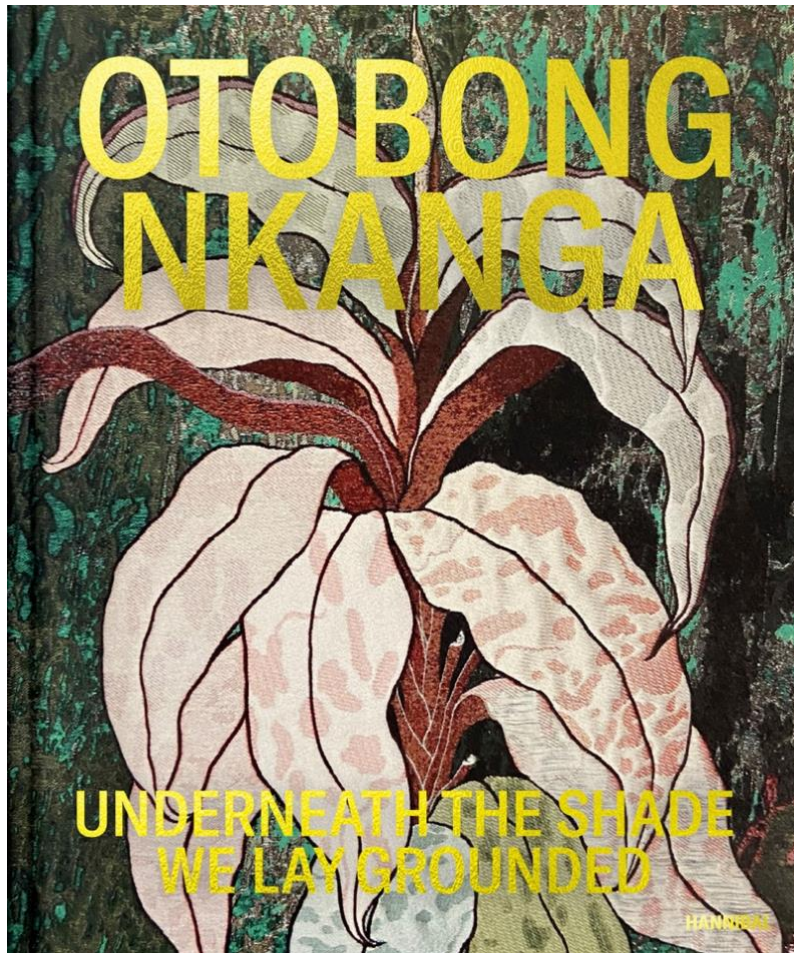

*Underneath the shade we lay grounded
rounded beads of sweat leave salty rings on wounds,
waiting for their daily caress that stain blood red
A caress, a touch that makes stone melt
softness that wraps every pore
dissolving my blues shaped by morning dew
Oh Hypericum Perforatum*

Otobong Nkanga

Otobong Nkanga – Underneath the Shade We Lay Grounded

Een bijzondere tentoonstellingscatalogus.

Een helende blik op de wereld door de ogen van gelauwerd kunstenaars Otobong Nkanga.

In 2020 nodigde Musea Brugge de Nigeriaans-Belgische kunstenaar Otobong Nkanga (°1974 – Kano, Nigeria) uit om een nieuwe tentoonstelling te bedenken voor het Sint-Janshospitaal. Hannibal Books volgde haar creatieproces in de tentoonstellingsruimten nabij en maakte voor deze gelegenheid een bijzondere catalogus met de gelijknamige titel *Underneath the Shade We Lay Grounded*.

Bladeren in het boek lijkt als een rondleiding doorheen de expo. De zaalzichten en details van de werken, alsook het spelen met combinaties zijn een prachtig geheel waarin Otobong Nkanga voortdurend weet te verrassen. In *Underneath the Shade We Lay Grounded* treedt de kunstenaar niet alleen in dialoog met eigen werk, maar ook met het werken van onder meer Hans Memling, Jan Beerblock en Philippe Van Bree uit de indrukwekkende collectie van Musea Brugge.

Centraal in het kunstparcours en het boek staat het concept van *grounding* of aarding. Nkanga verweeft verschillende vormen van installaties, sculpturen, tekeningen, wandtapijten en poëzie om zintuiglijke ontmoetingen en gelaagde kruispunten te ontketenen en mensen opnieuw te verbinden met hun materiële, spirituele en culturele omgeving.

Voor de boekcover koos Nkanga een detail uit haar werk *After We Are Gone* (2020). De achterzijde van dit tapijt siert de backcover van het boek. De naam en de goudkleurige titel verwijzen naar de handel tussen Brugge en Afrika in de laatmiddeleeuwse periode.

Het boek omvat verschillende tekstbijdragen van diverse auteurs:

1/ 'Otobong Nkanga en het Sint-Janshospitaal' door curator Michel Dewilde

Aan de hand van verschillende deelhoofdstukken belicht curator Michel Dewilde het verband tussen Otobong Nkanga's werk en de geschiedenis van het Sint-Janshospitaal via thema's, ruimtes en kunstwerken.

- *Underneath the Shade We Lay Grounded*
- Contemplatie en onthaasten: het horizontale museum
- Otobong Nkanga en de 'nieuwe materialiteit'?
- *Taste of a Stone*: sporenonderzoek en verbinding
- Grondstoffen verweven met verhalen
- *Anamnesis* en nieuwe poëzie-installatie in de apothekerstuin

Uit de tekst:

Het Sint-Janshospitaal is een van de oudste bewaarde hospitaalgebouwen van Europa en werd vermoedelijk in de eerste helft van de 12de eeuw gebouwd – het oudst bewaarde document dateert uit 1188. Aanvankelijk waren deze vroege hospitalen geen ziekenhuizen in de moderne betekenis, maar veeleer gasthuizen. Het betrof plekken die onderdak en een maaltijd boden aan alle mogelijke gasten in nood: pelgrims, reizigers, kooplui, passanten, daklozen, zieken, bejaarden... De zogenaamde 'medische zorg' was in de vroegste periode minimaal, er was meer aandacht voor de mentale of geestelijke zorg door de aanwezige priesters.

2/ 'Kruiden en rijm, religie verweven met heelkunde' door co-curator Kristel Van Audenaeren

In dit hoofdstuk gaat co-curator Kristel Van Audenaeren dieper in op de artefacten, werken, materialen en geuren die in de tentoonstelling aan bod komen.

Uit de tekst:

Otobong Nkanga maakt een selectie uit de collectie van Musea Brugge. Een plek waar een hospitaal of gasthuis verschijnt, is nooit een toevallige plek. Sinds 1188 komt het Sint-Janshuishospitaal voor in de geschreven bronnen van Brugge. De plek bestaat wellicht al veel langer. De helende kracht van een gebouw waar gasten onthaald worden, spreekt Otobong Nkanga erg aan. Hospitaal of gasthuis betekent letterlijk "huis open voor alle gasten van klooster en kerk". Volgens de Benedictijnse regel worden alle gasten ontvangen. *Barmhartige Samaritaan* ontvangt de bezoeker. Het schilderij vertelt de parabel van de barmhartige Samaritaan, maar meer nog is de Samaritaan iemand die zich zonder eigenbelang over een ander ontfermt. De Samaritaan helpt de gewonde man, waar anderen de gewonde negeren. *Taste of a Stone* is de connectie tussen alle andere kunstwerken. De zieke Memling krijgt zorg van de hospitaalzusters. Verschillende geuren verwelkomen de bezoeker. De werken van Otobong bieden troost en warmte. De wat gruwelijke eerste *Anatomische les* hangt verborgen achter het prachtige *Reliekschrijn van de heilige Ursula* van Hans Memling.

Anamnesis brengt de verborgen geuren terug in het museum. Het beschermende van het museum verbergt alle geur. De overheersende geur van aarde mengt zich met de andere

geuren. De troostrijke geur van koffie naast de verslavende geur van tabak. De scherpe geur van peper samen met de weë zoete geur van rauwe cacao bonen. Geur brengt herinnering en geeft betekenis. Het brengt flarden van een verleden terug waarvan de producten blijvend zijn. In een museale context blijven alleen de lege potten over als tastbare herinnering.

3/ 'You go carry load – Site, spoor, herinnering' door Koyo Kouoh

Koyo Kouoh is Executive Director & Chief Curator van het Zeitz Museum of Contemporary Art Africa (Zeitz MOCAA) in Kaapstad. In het boek verhaalt ze over haar samenwerking met Otobong Nkanga sinds de Biënnale van Dakar (2000), alsook over evolutie en vraagstellingen.

Uit de tekst:

Als je over Nkanga's artistieke praktijk schrijft, kan je de uitdrukking 'als muren konden spreken' veranderen in 'als de aarde zou kunnen spreken'. Het lezen van sporen vergt deskundigheid. Het overbrengen van herinnering vergt ervaring. De transformatie van dit materiaal in kunst vergt kennis. Het vertellen van een verhaal vergt afstand om een ruimte te openen waarin het materiële kan resoneren en de expressie ervan kan versterken en uitstijgen boven wat we zien, weten, geloven, en begrijpen.

Taste of a Stone, een werk dat al vele keren werd hernomen en gevarieerd in tal van installaties, ontwikkelde zich aanvankelijk uit onze conversaties over gastvrijheid, Europa, Denemarken, veiligheid, het lichaam, land, grond en materialen. Een vaak voorkomende foute interpretatie van het werk ziet het als een kritiek op ontginning van grondstoffen, een thema dat inderdaad vaak opduikt in het werk van Nkanga. *Taste of a Stone* is echter veeleer een meditatie over kwetsbaarheid van het vrouwelijk lichaam.

Over de attributen van verlangen en aantrekkingskracht, die een vloek kunnen worden. Nkanga vraagt zich in haar werk af of stenen kunnen fungeren als een beschermend schild. Ze vraagt zich letterlijk af hoe het zou zijn als haar borsten twee stenen zouden zijn. Wat als ik mijn lichaam in zand of water zou kunnen veranderen, en vloeibaar worden en ongreepbaar om te ontsnappen aan elke vorm van gevangenschap?

4/ 'Laatmiddeleeuws Brugge als internationale markt van oriëntaalse en Afrikaanse handelswaar' door Elisa Bonduel

Elisa Bonduel is verbonden aan de vakgroep middeleeuwse geschiedenis aan de UGent. In haar tekstbijdrage geeft ze een beschrijving van de handel van kruiden tussen Brugge, het Oosten en Afrika.

Uit de tekst:

Ook specerijen uit het Afrikaanse binnenland, meer specifiek Malaguetapeper uit Guinea werden verhandeld in Brugge. West-Afrikaanse producten kwamen in de late middeleeuwen vooral via de Trans-Saharahandelsroute in Noord-Afrika en Spanje terecht, waarna kooplieden ze verder via land of vanaf de veertiende eeuw via galeien transporteerden naar Noord-Europa. Op deze handelsroutes was er sprake van een wederzijdse interregionale

uitwisseling tussen het Noorden en het Zuiden. Hierbij ruilden Arabische kooplieden koper (uit zowel de Sahara als het Middellandse Zeegebied), zout (uit de Sahara), kaurischelpen (uit de Indische Oceaan), maar ook luxetextiel (zoals laken en zijde uit West-Europa) voor voornamelijk ivoor, goud, slaven en Guinea peper.¹⁰ De Trans-Saharahandel speelde een belangrijke rol in de bloei van de Maghreb en Spanje vanaf de late tiende eeuw. Goud (voornamelijk in de vorm van goudstof) werd al vanaf de achtste eeuw ingevoerd vanuit hedendaags Senegal en Mali, en meer intensief tussen de tiende en vijftiende eeuw. Tussen 1250 en 1500 speelde het koninkrijk Mali hierin een cruciale rol. Hoewel de goederen via verschillende wegen het Middellandse Zeegebied bereikten, had de westelijke route via Sijilmasa en het Atlasgebergte tot de veertiende eeuw de bovenhand. Daarna won de oostelijke route van Mali naar Egypte aan gewicht.

5/ 'Vreemde boodschapper: stukken uit een niet verstuurde correspondentie' door Omar Kholeif

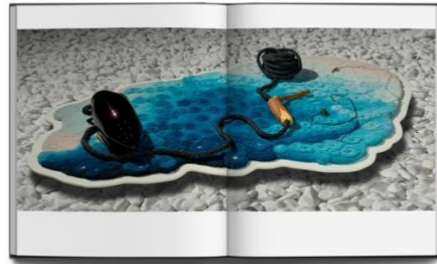
Kholeif schrijft proza en poëzie; is een lyrisch kunstenaar en performer; curator in de fysieke en virtuele wereld; cultuurhistoricus van de academische wereld en zijn periferie, en verslaggever die onderzoekt hoe het internet wordt gehanteerd door het publiek en de relatie ervan tot kunst, cultuur en sociale rechtvaardigheid.

Een brief:

Beste Oto,

Ik begon te beseffen dat jouw tentoonstelling in Brugge plaatsvindt in een van de oudste, of veeleer langst-functionerende hospitalen van Europa. Ik lees op Trip Advisor dat het Sint-Janshospitaal vandaag bekendstaat voor de schilderijen van de Vlaamse primitief Hans Memling. Het is merkwaardig dat ze een witte figuur uit de Nederlanden benoemen met het adjectief primitief, dat in mijn opvoeding werd gebruikt voor mensen als jij en ik, of eerder voor onze voorouders. Mijn kunsthistorische kennis reikt niet tot de vijftiende of zestiende eeuw en tot deze trend van zogenaamde 'eenvoud' en 'eerlijkheid'. Memling bleek ook een zwak te hebben voor het schilderen van Oosterse tapijten – wiens Oriënt loont de moeite om onderzocht te worden. Het begrip de Oriënt zoals dat wordt begrepen, verwijst naar een context in het Midden van het Oosten – een beeldwereld opgeroepen en verzonnen door de verbeelding van een Amerikaanse marineofficier.

Dat de mensheid zichzelf heeft gekarakteriseerd door middel van een militaristisch lexicon slaat niet meteen in als een bom. Maar vind je niet dat het tijd wordt om de burgers en inwoners van deze planeet eraan te herinneren dat Moeder Aarde niet plat is? Hier in Amerika worden voortdurend verdraaide concepten van het rechtlijnige gretig verzvolgen. In Los Angeles, en in Californië, zwelgen we gulzig energiedrankjes om vaart te geven aan onze rit naar de parken, waar we neerzitten en naar de woestijn staren – een plek rustend op breuklijnen – een thuishaven van talrijke miljoenen dollars, die op een dag door de Stille Oceaan zal worden verzvolgen.

Over de kunstenaar:

Otobong Nkanga (°1974 – Kano, Nigeria) is beeldend kunstenaar en performanceartiest. Ze focust op concepten als identiteit, grondstoffen als symbool voor territorium, macht en conflict, uitbuiting van landschap, mens en arbeid, globalisering en transformatie. Haar oeuvre is een veelzijdig palet met daarin onder meer tekeningen, performances, sculpturen en andere media.

Nkanga wordt wereldwijd beschouwd als een van de meest beloftevolle hedendaagse kunstenaars van het moment. Ze bouwde de voorbije jaren aan een indrukwekkend palmares met onder meer tentoonstellingen in Tate Modern (Londen), Biennale d'art contemporain (Lyon), M HKA (Antwerpen), Documenta 14 (Athene en Kassel), Kunsthaus Bregenz (Bregenz), Museum of Contemporary Art (Chicago), Martin-Gropius-Bau (Berlijn), Zeitz MOCAA (Kaapstad), La Villa Arson (Nice), Castello di Rivoli (Rivoli), Bienal de São Paulo (São Paulo) en de Sharjah Biennial (Sharjah).

Ze was tevens de eerste laureaat van de Lise Wilhelmsen Art Award (Oslo, 2019), en ontving onder meer de Peter Weiss Award (Bochum, 2019), de Vlaamse cultuurprijs voor beeldende kunsten – Ultimas (Brussel, 2018), de Belgian Art Prize (Brussel, 2017), de 8ste Yanghyun Art Prize (Seoul, 2015) en de Special Mention Award van de 58ste International Art Exhibition van de Biennale van Venetië (Venetië, 2019).

Bovendien werden Nkanga's werken aangekocht door verscheidende openbare kunstcollecties, waaronder het Centre Pompidou (Parijs), Tate Modern, (Londen), Museum voor Hedendaagse Kunst Antwerpen (M HKA) (Antwerpen), Studio Museum Harlem (New York), Stedelijk Museum Amsterdam (Amsterdam), Sharjah Art Museum (Sharjah), Kiasma Museum of Contemporary Art (Helsinki) en het Castello di Rivoli Museo d'Arte Contemporanea (Turijn).

Boekinformatie:

Otobong Nkanga

Underneath the Shade We Lay Grounded

Een uitgave van Hannibal Books

Link naar boek: <https://hannibalbooks.be/otobong-nkanga-underneath-the-shade-we-lay-grounded>

Afwerking: Hardcover

Aantal pagina's: 176

Formaat: 27,5 x 23 cm

Verkoopprijs: € 45

Tweetalige editie Engels-Nederlands:

ISBN 978 94 6436 643 3

Expo:

Otobong Nkanga

Underneath the Shade We Lay Grounded

25.06 – 25.09.2022

Sint-Janshospitaal, Mariastraat 38, 8000 Brugge

museabrugge.be

Musea Brugge geniet internationale bekendheid wegens haar rijke collecties, in het bijzonder de hoogstaande verzameling 15de- en 16de-eeuwse werken uit de Zuidelijke Nederlanden. Ze organiseert geregeld nieuwe collectiepresentaties en tijdelijke tentoonstellingen over oude kunst, en nodigt hedendaagse kunstenaars uit om in dialoog te treden met de locatie, de collecties of het werk van één bepaalde kunstenaar.

Boekvoorstelling • Gespreksavond:

Op donderdag 8 september 2022 om 20 uur wordt in Salon Arents, Arentshuis Musea Brugge, Dijver 17, 8000 Brugge het boek *Underneath the Shade We Lay Grounded* voorgesteld. Dit gebeurt aan de hand van een panelgesprek met Otobong Nkanga, Elise Bonduel en Michel Dewilde. Aansluitend gaat uitgever Gautier Platteau van Hannibal Books uitleggen hoe het boek tot stand kwam en zijn finale vorm heeft verkregen.

U bent van harte welkom. Graag uw komst bevestigen aan Lieven.DeVisch@brugge.be en/of press@hannibalbooks.be.

Pers:

Voor pdf, cover, recensie-exemplaar en/of beeldmateriaal uit het boek kan je terecht bij press@hannibalbooks.be – Natacha Hofman – T: 0032/0/58623752

Over de auteurs:

Michel Dewilde is een Belgisch kunsthistoricus, conservator en curator actuele kunst. Hij maakte meer dan 250 tentoonstellingen en was onder meer werkzaam bij: MSK Gent, SMAK Gent, Gynaika Antwerpen, Cultuurcentrum Brugge, RAUM Utrecht. Momenteel is hij curator hedendaagse kunst bij Musea Brugge. Dewilde maakte individuele tentoonstellingen met o.a. Kathe Burkhart (1997), Simone Decker (2000), John Isaacs (2003), Anneke Eussen (2007), Emilio Lopez-Menchero (2008), Kelly Schacht (2010), Berni Searle (2011), Alicia Framis (2014), Barbad Golshiri (2017) en SEADS (2021). Daarnaast is hij curator of co-curator van groepsexposities waarbij sociaal-politieke en ecologische thema's worden behandeld.

Kristel Van Audenaeren is kunstwetenschapper (UGent). Sinds 2010 werkt zij voor Musea Brugge, waar ze verschillende tentoonstellingen en collectiepresentaties mee realiseerde. Ze werkte o.a. mee aan de catalogi van de tentoonstellingen Liefde en Devotie (Musea Brugge, 2013), De man, de draak en de dood (MAC'S, 2015) en Kunst van het Recht (Musea Brugge, 2016). Ze publiceerde een tekstbijdrage in het boek Brugge in 100 objecten (Ludion, 2020). Sinds 2021 werkt Kristel als coördinator conservatie voor Musea Brugge. Ze werkte mee aan de productie en presentatie van de tentoonstelling van Otobong Nkanga in het Sint-Janshospitaal en was co-curator voor *re{collection}*. Sinds 1 juli 2022 neemt zij de functie van conservator textiel bij Musea Brugge op.

Elisa Bonduel behaalde een Master of Arts in geschiedenis aan de UGent. In haar eindscriptie bestudeerde ze de migratie van opgeleide en niet-opgeleide ambachtslieden in het middeleeuwse Brugge. In 2019 behaalde ze een tweede Master of Arts in kunst en erfgoed aan de Universiteit Maastricht, waar ze haar interesse in publieksgeschiedenis, wetenschapscommunicatie en ontwikkeling van musea verder uitdiepte. In september 2019 werd ze doctoraatsonderzoeker bij de Vakgroep Geschiedenis van de UGent, onder leiding van prof. Jan Dumolyn en prof. Wim De Clercq. In haar doctoraat onderzoekt ze de im- en export van (bulk)goederen in de hoge en late middeleeuwen in Vlaanderen. Meer specifiek focust ze op de betekenis van Brugge en zijn buitenhavens in de economische ontwikkeling van de streek. Dit onderzoek maakt deel uit van het interdisciplinaire GOA-project 'Hoogtij, laagtij: Het laatmiddeleeuwse havensysteem van Brugge als een maritiem-cultureel landschap'.

Koyo Kouoh is Executive Director & Chief Curator van het Zeitz Museum of Contemporary Art Africa (Zeitz MOCAA) in Kaapstad. Ze brengt er diepgravende solotentoonstellingen van Afrikaanse kunstenaars of kunstenaars met Afrikaanse roots. Voordien was Kouoh oprichter en artistiek directeur van RAW Material Company, een centrum voor kunst, kennis en maatschappij in Dakar. Ze organiseerde opmerkelijke en pregnante tentoonstellingen als Body Talk: Feminism, Sexuality and the Body in the Works of Six African Women Artists, dat in 2015 eerst in Wiels in Brussel werd georganiseerd. Kouoh focust vooral op kritische kunst in een Pan-Afrikaanse en internationale context en heeft tal van publicaties op haar naam staan, onder meer Breathing out School: RAW Académie (2021) en Condition Report on Art History in Africa (2020). Ze woont en werkt afwisselend in Kaapstad, Dakar en Bazel.

Dr. Omar Kholeif schrijft proza en poëzie; is een lyrisch kunstenaar en performer; curator in de fysieke en virtuele wereld; cultuurhistoricus van de academische wereld en zijn periferie, en verslaggever die onderzoekt hoe het internet wordt gehanteerd door het publiek en de relatie ervan tot kunst, cultuur en sociale rechtvaardigheid. Kholeif is auteur of medeauteur van meer dan twintig boeken, die in twaalf talen werden vertaald. Hen is momenteel Director of Collections en Senior Curator van de Sharjah Art Foundation, UAE.

TEAM HANNIBAL BOOKS

Uitgever

Gautier Platteau

gautier@hannibalbooks.be

Adjunct-uitgever & projectmanager

Hadewych Van den Bossche

hadewych@hannibalbooks.be

Redacteur

Sofie Meert

sofie@hannibalbooks.be

Pers & artdirection

Natacha Hofman

press@hannibalbooks.be

Bestellingen & beeldredacteur

Séverine Lacante

orders@hannibalbooks.be

Hannibal Books

Appelmarkt 8

8630 Veurne

België

Europa

<https://www.facebook.com/HANNIBALBOOKS.be>

https://www.instagram.com/hannibal_books/